

OLÁH ANDRÁS:

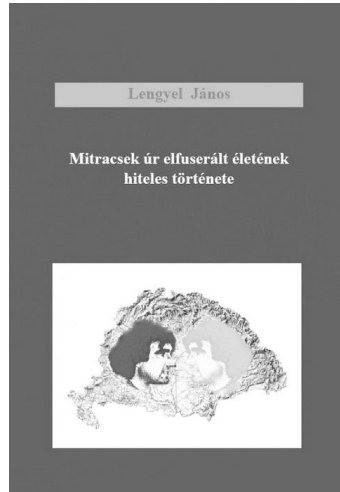
A MITRACSEKI KOR

(LENGYEL JÁNOS KÖNYVÉRŐL)

A magyar irodalom „hatodik sípja”-ként emlegetett kárpátaljai irodalom ifjabb nemzedékéhez tartozik Lengyel János, akinek újabb könyve az Intermix Kiadó gondozásában látott napvilágot. Eddigi munkái is sokszínűségről árulkodtak (írt verset, novellát, esszét, tanulmányt stb.), mostani kötete pedig mintegy szintézise az eddigi pályának.

Korábbi könyveihez (pl. *A valóság szaga – Kisprózai vegyestál verskörettel, kárpátaljai módra* /2006/, *Fallal az arcnak* /2008/) hasonlóan mostani írásai sem mentesek a groteszk hangvételtől, a szarkasztikus humortól, mindez jól ötvöződik a szociografikus meglátásokkal, az anekdotázó mesélőkedvvel, a fikcióval, az ötleteléssel. Munkái mély valóságismeretről és historizáló képességről árulkodnak. Mindezt fanyar iróniával spékeli – elegyítve a humort és a fájdalmat.

Miként azt a kötet bevezetőjét jegyző *Bertha Zoltán* írja, a szerző jelen könyvében „a bravúrosan villódzó stiláris sokrétűség csak nyomatékosítja a megszenvedett öntanúsítás életes erőteljességét.” A skála igen széles. „Az erőszak, a háborúskodás, a vérengző embertelenség poklának nyers valódiságát feltérképező elbeszélésektől a naturalisztikus látványt a filozofikus elmélet dimenzióiban megragadó aforisztikus gondolatfutamokig, a fabulisztikus tanmeséktől a példázatos tárcanovelláig, a karcolatnyi figurarajzoktól és krokiktól a vibrálón képzeletjátékos szövegfantáziáig, a szociológiai vagy mélypszichológiai krimiszerű bűnügyi történetektől a lektúr-imitációig, a Csáth Gézas lélekfejtéstől az örkenyi ihletésű gezes »fél-

percesekig«, a szappanoperás rém- vagy egzotikus kalandhistóriáktól a lírai vallomásos glosszáig, a vicctől a vízióig (...), a parabolától az abszurdig” sokféle tárgyú, tartalmú és műfajú írás alkotja a kötet anyagát.

Lengyel János még azon szerzők közé tartozik, akik nemcsak a figyelmet próbálják felkelteni, nemcsak meghökkentésre töreksenek, hanem a szóbüvészkedésen túl mondani, sügni is akarnak valamit az olvasónak. Jó példa erre rögtön a bevezető írás (*A szeretet mestere*), amelynek szereplője magában hordozza és elegyíti a krisztusi „tanító” attitűdöt és a keleti filozófiák „mester és tanítvány” viszonyrendszerét. A tudás és az annál is fontosabb szeretet átadásának metódusát. „*Ne keress! Én mindig veled vagyok.*” – ez az üzenet várta az elbeszélőt a Mester házában.

Írásaiban nem a történeteken, nem a cselekményen van a hangsúly, még csak nem is a szereplőkön, hanem csupán azok gondolkodásmódján, világlátásán, problémafelvetésén, kiütkeresésén, kapcsolataik minőségén. A „Hóvihar Szenteste” misztikus történetének alanyai hosszú évek óta nem találkoztak, mégis „érezik egymást”. Nem ők irányítják a sorsukat, csupán elszenvedik a történeteket. (Nem ez az egyetlen mű, amely után felvetődik a kérdés, hogy véletlenek játéka irányítja-e az életet, vagy a megkerülhetetlen sorsszerűség dominál.)

Az írások abszurditása arra jó, hogy kiemelje a fontosat. Hogy rávilágítson korunk közgondolkodásának fonákosságaira. Jó példa erre a két „túlvilági konferencia” jegyzőkönyve, ahol a történelem híres és hírhedt figuráit ülteti egy asztal mellé.

Magyar voltunk fájó pontjai is jól kitapinthatók Lengyel János ironikus (néhol ön-ironikus) írásaiban. Találónan jegyzi meg Bertha Zoltán: „A fojtogató természetellenességből fakadó azonosságválság, identitáskrízis (*»egy hazából két haza lett, de én még mindig csak egy vagyok«*): *»itt kell megdöglennem, idegenek között, idegenek szolgálatában«*) legyőzéséhez.”

Itt szükséges megjegyezni, hogy Lengyel János műveiben a „magyar” mindenhol jelen van. Dien Bien Phunál éppúgy, mint a velencei Szent Márk téren, vagy a málenkij robotból sok év után szabaduló, családjához hazaigyekvő kárpátaljai fiúban. A szerző magyarul lát, magyarul gondolkodik – s amikor önnön kétségeit tárja elénk, saját morbid világunkkal nézünk farkasszemet.

Lengyel nem tör pálcat hósei fölött. Nem ítélezik. Csupán szembesít. Tükröt tart elénk. Ez a tükör néha foncsorhiányos, néha torzít, néha pedig csupán annyira „görbe” hogy kinevethessük, kicsúfolhassuk a körülírt állapotot.

Humorba csomagolva bár, mégis komoly dolgokról szól Lengyel János. Letolt nadrágú „mitracseki” világunk számtalan fals vonulatával találkozzunk írásaiban, amelyek egyszerre fakasztanak mosolyt, tesznek sajnálkozóvá, vagy készítenek keserű magunkba nézésre.

Lengyel János: Mitracsek úr elfuserált életének hiteles története, Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2012.

